

2024-04-10 Nr. NV-814

VYRIAUSYBĖS IŠVADA TAP-24-337(2) TAIS-24-362(3)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2260 26, 35, 41, 42, 44, 53, 107 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3352		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2024-02-05	Vidaus reikalų ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-04-09	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ LRV posėdis ☐ Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA
<p>Lietuvos Respublikos Seimo nariai (L. Kaščiūnas, A. Ažubalis, P. Saudargas) Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2260 26, 35, 41, 42, 44, 53, 107 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-3352 (toliau – Įstatymo projektas) siūlo:</p> <p>➤ keisti integracijos reikalavimus užsieniečiams ilgalaikio gyvenimo Lietuvoje atveju:</p> <ul style="list-style-type: none">- taikyti valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimą užsieniečiams, teisėtai Lietuvoje pragyvenus 5 metus, nepaisant to, ar jie kreipiasi dėl leidimo laikinai ar nuolat gyventi gavimo (šiuo metu taikoma tik kreipiantis dėl leidimo nuolat gyventi gavimo), įskaitant lietuvių kilmės ar turinčius teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę užsieniečius, kuriems siūloma leidimą laikinai gyventi išduoti vieną kartą (šiuo metu leidimas laikinai gyventi išduodamas ir keičiamas 5 metams), o galimybės iš karto gauti leidimą nuolat gyventi šiems užsieniečiams atsisakyti (leidimui nuolat gyventi gauti taikyti bendras sąlygas, įskaitant valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų reikalavimus), siekiant, kad šie užsieniečiai tikrai siektų atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, o ne gyventi Lietuvoje su leidimu gyventi;- Vyriausybei paskirti instituciją, koordinuojančią užsieniečių valstybinės kalbos mokymą, nustatyti valstybinės kalbos mokymo sąlygas ir patvirtinti valstybinės kalbos mokymų organizavimo tvarką; <p>➤ griežtinti trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo sąlygas:</p> <ul style="list-style-type: none">- nustatyti leidžiamą užsieniečio nedraudiminį laikotarpį (įdarbintas užsienietis neturėtų būti išleidžiamas ilgos trukmės nemokamų atostogų, per kurias jis gali užsiimti kita veikla, vykti dirbti į kitas šalis ar pan., o jo funkcijoms atlikti darbinami kiti užsieniečiai),- taikyti papildomus reikalavimus laikinojo įdarbinimo įmonėms, siekiančioms įdarbinti užsieniečius (nustatyti visą darbo laiką dirbančių laikinųjų darbuotojų skaičių ir reikalauti deklaracijos apie gaunamas pajamas iš šios veiklos Lietuvoje),- riboti galimybes keisti darbdavį nepraėjus 6 mėn. nuo leidimo laikinai gyventi išdavimo dienos (užsienietis turėtų dirbti pas jį pakvietusį ir atitinkamus įsipareigojimus prisiėmusį darbdavį). <p>Siūloma, kad nuostatos dėl lietuvių kalbos reikalavimo įsigaliotų 2025 m. sausio 1 d., o kitos – nuo 2024 m. liepos 1 d.</p>

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS
<p>Siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui ir pasiūlyti jį tobulinti teikiamas pastabas ir pasiūlymus:</p> <p>➤ Aiškiau reglamentuoti užsieniečio pragyvento Lietuvoje laikotarpio skaičiavimą, kai būtų taikomas valstybinės kalbos reikalavimas, užsieniečiui siekiant leidimo laikinai gyventi, – valstybinės kalbos reikalavimą taikyti užsieniečiui, kuris (1) šiuo metu gyvena arba per pastaruosius 3 metus yra gyvenęs Lietuvos Respublikoje, turėdamas leidimą laikinai gyventi ir (2) bendrai per pastaruosius 8 metus ne</p>

mažiau kaip 5 metus gyveno Lietuvos Respublikoje, turėdamas teisę gyventi Lietuvos Respublikoje suteikiantį ar patvirtinantį dokumentą arba nacionalinę vizą. Pragyvenimo laikotarpio nustatymo ir apskaičiavimo tvarką nustatytų vidaus reikalų ministras.

➤ **Numatyti išimtis dėl valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimo užsieniečiams:**

- kurie dėl amžiaus, sveikatos būklės ar kitų aplinkybių negalėtų išmokyti valstybinės kalbos ir (arba) gali būti neįmanoma patikrinti šių asmenų valstybinės kalbos mokėjimo, taikyti analogiškas šiuo metu leidimui nuolat gyventi gauti nustatytas išimtis;
- kurie yra aukštos kvalifikacijos specialistai, ir jų šeimos nariams, taip pat tiems užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduodami ar keičiami pagal Lietuvos Respublikos investicijų įstatymą, siekiant nekurti šioms prioritetinėms kategorijoms papildomų sąlygų, kurios galimai mažintų patrauklumą atvykti;
- jeigu užsieniečio negalima grąžinti į užsienio valstybę ar išsiųsti iš Lietuvos Respublikos įstatyme numatytais pagrindais, kuriems suteikta papildoma apsauga arba laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje, kadangi šioms kategorijoms leidimas laikinai gyventi turėtų būti išduotas ir neįgyvendinus reikalavimo dėl kalbos.

➤ **Atsisakyti nuostatos, kad užsieniečiui, turinčiam teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, ir lietuvių kilmės užsieniečiui leidimas laikinai gyventi leidimas išduodamas vieną kartą, tačiau trumpinti išduodamo ar keičiamo leidimo galiojimą (išduoti 3 metams, šiuo metu išduodamas 5 metams), tokiu būdu suderinant nuostatas su siūlomomis pragyvento laikotarpio skaičiavimo nuostatomis.**

➤ **Tikslinti nuostatas, susijusias su griežtinamu galimu užsieniečio nedraudiminiu laikotarpiu, siekiant išvengti galimų neproporcingų pažeidimų pasekmių, ir nustatyti, kad leidimą laikinai gyventi užsieniečiui atsisakoma išduoti nustačius, kad pas darbdavį bent dviem užsieniečiams (pagal Įstatymo projektą bent vienam) per pastarąsias 180 dienų nustatytas ilgesnis nei 90 dienų nedraudiminis laikotarpis; numatyti, kad pas tą patį darbdavį jau dirbantiems užsieniečiams leidimai laikinai gyventi nebūtų naikinami, o užsieniečiui, kuriam atsisakyta leidimą išduoti, netaikomas apribojimas kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi tik praėjus vieneriems metams.**

➤ **Tikslinti siūlomus nustatyti reikalavimus dėl laikinojo įdarbinimo įmonių patikimumo. Įstatymo projektu siūlomo reikalavimo dėl gaunamų pajamų vertinimo (reikalavimo laikinojo įdarbinimo įmonėms pateikti deklaraciją apie tai, kad jos pajamos iš laikinojo įdarbinimo įmonės veiklos sudaro daugiau kaip 50 procentų visų jos pajamų, iš kurių 51 procentas ir daugiau pajamų sudaro pajamos iš laikinojo įdarbinimo veiklos Lietuvoje per pastaruosius 12 pilnų kalendorinių mėnesių) atsisakyti, nes būtų sudėtinga patikrinti informaciją apie laikinojo įdarbinimo įmonės pajamas ir įvertinti, ar pajamos yra gautos iš laikinojo įdarbinimo ar iš kitos įmonės veiklos. Naują reikalavimą laikinojo įdarbinimo įmonėms susieti tik su atitinkamą laikotarpį įmonėje dirbančiais laikiniais darbuotojais – ne mažiau negu 6 pastaruosius kalendorinius mėnesius turi 5 ar daugiau laikinųjų darbuotojų, kurie visą darbo laiką dirba Lietuvos Respublikoje.**

➤ **Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad užsienietis gali pakeisti darbdavį praėjus ne mažiau kaip 6 mėnesiams nuo leidimo laikinai gyventi išdavimo dienos, ir šio apribojimo nesiūloma taikyti užsieniečiams, norintiems pakeisti darbo funkciją pas tą patį darbdavį. Siūloma papildyti ribojimu ir keisti darbo funkciją.**

➤ **Tikslinti formuluojamus pavedimus. Pavesti Vyriausybei nustatyti lietuvių kalbos mokėjimo lygį, taikomą užsieniečiams, siekiantiems gauti leidimą gyventi, ir atvejus, kai laikoma, kad asmenys yra įgiję atitinkamą lietuvių kalbos mokėjimo lygį. Tačiau lietuvių kalbos mokėjimo lygis turėtų būti nustatomas, kalbos mokėjimo lygį patvirtinantis pažymėjimas išduodamas, Konstitucijos pagrindų egzaminai organizuojami ir jo išlaikymą patvirtinantis dokumentas išduodamas švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka, o Konstitucijos pagrindų egzaminų programą siūloma pavesti tvirtinti švietimo, mokslo ir sporto ministrui kartu su teisingumo ministru.**

➤ **Siekiant tinkamai pasiruošti įstatymo įgyvendinimui, siūloma, kad užsieniečių valstybinės kalbos mokymą koordinuojančią instituciją Vyriausybė paskirtų iki 2024 m. rugsėjo 1 d., o įstatymo nuostatos įsigaliotų 2025 m. liepos 1 d.**

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas derintas su Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Užsienio reikalų ministerija ir Finansų ministerija.

Projektas patikslintas po aptarimo 2024 m. balandžio 9 d. tarpinstituciniame pasitarime.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad **lietuvių kalbos lygio nustatymo organizavimui reikės papildomų valstybės biudžeto lėšų**, tačiau šiuo metu įvertinti jų poreikį nėra galimybės, nežinant koks būtų egzaminuojamųjų srautas¹. Turėtų būti didinamas bazinių mokyklų (egzaminų centrų) pajėgumas savivaldybėse. **Papildomas lėšų poreikis atsirastų, jeigu būtų nuspręsta organizuoti nemokamus lietuvių kalbos mokymus visiems užsieniečiams ar tam tikrai užsieniečių kategorijai².**

TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS

- ☐ Esminės
- ☐ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio
- ☐ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos
- ☒ Pastabų nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė
Viešojo valdymo grupė, vyresnioji patarėja

¹ Lietuvių kalbos egzamino organizavimo asmeniui kaina yra apie 50 eurų.

² Šiuo metu **kursai finansuojami Europos Sąjungos, valstybės ir savivaldybių biudžeto lėšomis**. Prieglobsčio gavėjams ir perkeliamojo asmens statusą turintiems asmenims, kurie sudarę integracijos sutartis su **Pabėgėlių priėmimo centru**, suteikiami intensyvūs ne mažiau kaip 96 val. kursai, papildomai organizuojami iki 96 val. mokymosi laiko lietuvių kalbos mokymo kursai, jeigu dėl pateisinamų priežasčių per mėnesį nepavyksta pasiekti A1 lygio (valandinė kaina – 15–20 Eur, kai mokymo grupę sudaro 1–2 asmenys; valandinė kaina – 6,50–10,5 Eur, kai grupę sudaro 4–10 asmenų). Taip pat mokymai organizuojami grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniais bei jų šeimos nariams. Kitiems užsieniečiams (laikinosios apsaugos gavėjams, atvykusiems šeimos susijungimo pagrindu, registruotiems Užimtumo tarnyboje) lietuvių kalbos mokymus organizuoja **Užimtumo tarnyba, Švietimo mokslo ir sporto ministerijos ar savivaldybių pavaldžios įstaigos**.